

**უთხარი
პლანეტებზე!
საუბრები უსაფრთხოებაზე
გაუმჯობესონ**

უთხარი ვისაც ენდობი! საუბრაბი უსაფრთხოებაზე გავშვებისთვის

ყველა გოგოს თუ ბიჭს აქვს უფლებები.

ყველა ადამიანი იბადება თავისუფალი, თავისი ღირსებითა და უფლებებით თანასწორი. ყველას აქვს უფლებები! ყველა გოგოს თუ ბიჭს აქვს უფლებები.

- შენ გაქვს სიცოცხლის უფლება, აგრეთვე დაბალანსებული და ჯანმრთელი ფიზიკური, ფსიქიკური, სულიერი, მორალური და სოციალური განვითარების უფლება.
- შენი უფლებაა, გქონდეს ინტერესები, რომლებიც დაცული იქნება შენთან და კავშირებული ნებისმიერი გადაწყვეტილების მიღების დროს. დაუშვებელია ამ ინტერესთა შელახვა, მაგალითად, შენი წარმოშობის, თვალსაზრისის, რწმენისა ან სქესის გამო.
- შენი უფლებაა, უზრუნველყოფილი გქონდეს უმთავრესი საჭიროებები, როგორცაა საკვები, ტანსაცმელი, საცხოვრებელი და ზრუნვა ჯანმრთელობაზე.
- შენი უფლებაა, დაცული იყო ძალადობის ნებისმიერი ფორმისაგან, მათ შორის, ოჯახში, სკოლაში და ბავშვზე ზრუნვის დაწესებულებებში.
- შენ გაქვს უფლება, მიიღო კარგი განათლება, რათა უზრუნველყო შენი ნიჭისა და შესაძლებლობების რაც შეიძლება სრული განვითარება. მიღებული განათლებით უნდა ისწავლო სხვათა უფლებებისა და თავისუფლებების პატივისცემა, მოემზადო თავისუფალ საზოგადოებაში შეგნებული ცხოვრებისათვის, ურთიერთგაგების, მშვიდობის, შემწყნარებლობის, ყველა ხალხის თანასწორობისა და მეგობრობის სულისკვეთებით.
- შენი უფლებაა, მიიღო სანდო და მრავალმხრივი ინფორმაცია.
- თუ გაქვს ფიზიკური ან ფსიქიკური შეზღუდულობა, შენ გაქვს უფლება, იცხოვრო ღირსეულად ისე, რომ იყო ჩვენი საზოგადოების ნაწილი, განავითარო შენი პიროვნება და ისარგებლო დამოუკიდებლობით, რამდენადაც შეგიძლია.

- შენ გაქვს დასვენებისა და თავისუფალი დროის ქონის უფლება, თამაშის, გასართობი, შემოქმედებითი თუ კულტურული ღონისძიებების უფლება შენი ასაკისათვის შესაფერ გარემოში, შენივე უფლებების პატივისცემით.

ბავშვების დაცვა ძალადობისაგან

ოჯახში, სკოლაში, ეზოსა თუ ქუჩაში, შენს გარშემო უამრავი ადამიანია, ვისაც უყვარხარ, ვინც შენ ჯანმრთელობაზე, განათლებაზე, ბედნიერებაზე ზრუნავს და მხოლოდ საუკეთესოს გისურვებს.

თუმცა, ზოგჯერ, შეიძლება შენთვის დამაბნეველ, არცთუ უსაფრთხო გარემოში აღმოჩნდე. შესაძლოა შენზე იძალადონ. მნიშვნელოვანია, რომ იცოდე რა არის ბავშვზე ძალადობა. როგორ აირიდო ის, გააცნობიერო რომ შენზე ძალადობენ და როგორ იმოქმედო თუ ძალადობისგან დაცვა გჭირდება.

ყველა ბავშვს აქვს უფლება, რომ იყოს უსაფრთხოდ და დაცული ძალადობისგან. ბავშვის მიმართ ძალადობა არასდროს არის გამართლებული. იცოდე, რომ შენს გარშემო ყოველთვის მოიძებნებიან ადამიანები, რომლებიც სირთულეების დაძლევაში დაგეხმარებიან.

ბავშვის მიმართ ძალადობა ხდება მსოფლიოს ყველა ქვეყანაში, განურჩევლად კულტურისა, ეთნიკური კუთვნილებისა ან წარმომავლობისა. მნიშვნელობა არა აქვს განათლებული ოჯახიდან არის ის თუ არა, მდიდარია თუ ღარიბი.

რა არის ბავშვზე ძალადობა

ძალადობაა, როცა ზრდასრული ან ბავშვი ჩაგრავს სხვა ბავშვს, მაგალითად: დამამცირებელ მეტსახელს არქმევს, დასცინის, ნივთებს ართმევს ან უფუჭებს, ცემს, ინტერნეტით ჭორებს და შეურაცხმყოფელ ფოტოებს უვრცელებს.

ხშირად ისეთი ბავშვი იჩაგრება, რომელიც რაღაცით განსხვავდება სხვებისგან. ის შეიძლება იყოს სხვებზე მაღალი ან დაბალი, მსუქანი ან გამხდარი, სწავლობდეს ძალიან კარგად ან ძალიან ცუდად, უჭირდეს მეტყველება, ურთიერთობა, სიარული ან ეტლით გადაადგილდებოდეს. ბავშვის მიერ ბავშვის ჩაგვრა ყოველთვის გაუმართლებელია.

მშობლები ზოგჯერ სჯიან შვილებს “ცუდი” საქციელისთვის, როგორიცაა, მაგალითად: სახლში დაგვიანებით მისვლა, წიგნის დაკარგვა, დაბალი ნიშნის მიღება, ტყუილის თქმა, ჭურჭლის გატეხვა და სხვა. ბავშვის დასჯა არ შეიძლება ცემით, შეურაცხმყოფელი სიტყვებით.

ბავშვზე ძალადობად ითვლება ისიც, როდესაც მოზრდილები ოჯახში ან სკოლაში ბავშვის თანდასწრებით ჩხუბობენ. არის შემთხვევები, როცა უფროსები ამბობენ, რომ მათი ჩხუბის მიზეზი ბავშვის ცუდი საქციელია. ეს არასწორია! ჩხუბს და ძალადობას გამართლება არ აქვს და ეს არასდროს არის ბავშვის ბრალი.

ბავშვის მიმართ ძალადობა შესაძლებელია ხორციელდებოდეს სხვადასხვა ფორმით.

- უყურადღებობა - როდესაც ოჯახი არ უზრუნველყოფს ბავშვის ყველა საჭიროების დაკმაყოფილებას, რომ ის გაიზარდოს უსაფრთხო გარემოში და იყოს ჯანმრთელი, არ იცავს მას საფრთხისაგან. უყურადღებობის რისკის წინაშე უფრო ხშირად გოგონები და შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე ბავშვები დგანან.
- ფიზიკური ძალადობა - დარტყმა, ხელის კვრა, თმების მოქაჩვა, ცემა. უმეტეს შემთხვევაში ამას მიმართავენ ბავშვის „მოსარჯულებლად“. თუმცა, ბავშვები თვლიან, რომ დისციპლინის დამყარება შესაძლებელია ფიზიკური თუ დამამცირებელი სასჯელის გარეშე. ფიზიკური ძალადობის რისკის წინაშე ძირითადად ბიჭები დგანან, ფიზიკური ძალადობა გოგონებსა და შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე ბავშვებზეც ხორციელდება.
- ფსიქოლოგიური ძალადობა - ხშირად ოჯახებში ბავშვების დასასჯელად ფიზიკურ თან ერთად მიმართავენ ფსიქოლოგიურ ძალადობასაც. ბავშვის შეურაცხყოფა, მისთვის დამამცირებელი სახელების წოდება, მუქარა, იზოლირება ან უყურადღებობა წარმოადგენს ფსიქოლოგიურ ძალადობას.
- სექსუალური ძალადობა - სექსუალური ძალადობაა, როდესაც ზოგიერთ ადამიანს სურს ბავშვის სხეულის ნაწილებზე უხამსი შეხებით სიამოვნების მიღება. ყოველთვის არასწორია, თუ ვინმე გთხოვთ ან გაიძულებთ შეეხოს თქვენი სხეულის იმ ინტიმურ ნაწილებს, რომლებიც დაფარულია საცვლებით, ან თუ ისინი გთხოვენ შეეხოთ მათი სხეულის ინტიმურ ნაწილებს. სექსუალური ძალადობა შეიძლება განხორციელდეს როგორც გოგონებზე, ისე ბიჭებზე. თუმცა, უფრო ხშირად, რისკის წინაშე გოგონები და შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე ბავშვები დგანან.
- ძალადობა ძალიან პატარა ბავშვების მიმართ - ძალადობის მსხვერპლი შეიძლება გახდეს პატარა ბავშვიც. ხანგრძლივად უყურადღებობით ბავშვი შეიძლება მძიმედ დაავადდეს. ჩვილი ბავშვის შენჯღრევამ შეიძლება გამოიწვიოს ტვინის დაზიანება და ზოგჯერ ბავშვის სიკვდილიც.

- ნაადრევი ქორწინება - ქორწინებას 18 წლის ასაკამდე ნაადრევ ქორწინებას უწოდებენ და იგი ბავშვზე ძალადობად ითვლება. ნაადრევი ქორწინება ხშირად მშობლების და ან ნათესავების ძალდატანების შედეგად ხორციელდება. ნაადრევი ქორწინების დროს, ხშირ შემთხვევაში, გოგონა გაცილებით ახალგაზრდაა, ვიდრე მამაკაცი, ვიზედაც მას აქორწინებენ. ნაადრევი ქორწინება ხელს უშლის ბავშვის განვითარებას და საფრთხეს უქმნის მის ჯანმრთელობას.

გოგონებისა და ბიჭების მიმართ განხორციელებული ძალადობის ფორმები

ძალადობის რისკი გოგონებისა და ბიჭებისათვის ნაირგვარია და დამოკიდებულია როგორც აღზრდის სხვადასხვა მეთოდზე, ისე მათ შორის არსებულ უთანასწორობაზე. გოგონებსა და ბიჭებს თანაბარი უფლებები აქვთ და ოჯახმა, საზოგადოებამ და სახელმწიფომ უნდა უზრუნველყოს, რომ ყველა გოგონამ ისარგებლოს ისეთივე უფლებებით, როგორითაც სარგებლობენ ბიჭები. დაუშვებელია ნებისმიერი ფორმით ძალადობა, როგორც გოგონებზე, ისე ბიჭებზე.

სად ხდება ძალადობა?

ბავშვზე ძალადობა შესაძლოა მოხდეს თითქმის ყველა გარემოში, სადაც ბავშვი იმყოფება. არსებობს სხვადასხვა ადგილი ან დაწესებულება, სადაც ბავშვებს შესაძლოა დაემუქროს ძალადობა. ეს ადგილებია: ქუჩა, ეზო, ოჯახი, სკოლა, საბავშვო ბაღი ან სხვა სასწავლო დაწესებულება. ისეთი დაწესებულებები, როგორიცაა ბავშვთა სახლები, ციხეები ან სხვა დაკავების ცენტრები, სამუშაო ადგილი და სხვა.

ბავშვების მიმართ ძალადობა არასდროს არის გამართლებული და ბავშვზე ძალადობის ნებისმიერი ფორმა ისჯება კანონით.

რა ზიანს აყენებს ბავშვს ძალადობა?

ძალადობა ყოველთვის ზიანს აყენებს ბავშვის ჯანმრთელობას. ძალადობის შედეგად შეიძლება მივიღოთ ხელის, ფეხის მოტეხილობები, ჭრილობები, დამწვრობა, თავის ტვინის დაზიანება და სხვა. იმ ბავშვებს, რომლებმაც ძალადობა განიცადეს, უჭირთ სწავლა, სხვა ადამიანებთან ურთიერთობა, ხშირად არიან მოწყვნილები, გაბრაზებულები ან შეშინებულები.

ბავშვი უნდა იზრდებოდეს მეგობრულ, მშვიდ და ძალადობისგან დაცულ გარემოში. ძალადობა ნაკლებად ემუქრებათ ბავშვებს, რომელთაც:

- ჰყავთ მზრუნველი ოჯახის წევრები, დადიან სკოლაში და საბავშვო ბაღში, სადაც ისინი დაცულად გრძნობენ თავს;

- ჰყავთ მეგობრები, რომლებიც მზად არიან დაეხმარონ მათ.

ოჯახი, სკოლა და სახელმწიფო ზრუნავს ბავშვზე და მის უსაფრთხოებაზე. ძალადობის საფრთხის შემთხვევაში, მშობლები, მასწავლებლები, ახლობლები და მეგობრები ეხმარებიან ბავშვს. ძალადობის აცილების და დახმარების მოძიების სხვადასხვა გზები და საშუალებები არსებობს.

ბავშვზე ძალადობის გამჟღავნება

ხშირად ბავშვები არ საუბრობენ იმაზე, თუ რა გადახდათ თავს. ეს განსაკუთრებით მაშინ ხდება, როდესაც საქმე ეხება ბავშვზე ძალადობას. არსებობს ბევრი მიზეზი, რის გამოც, ხშირ შემთხვევაში, არ ხდება ძალადობის შემთხვევების გამჟღავნება. მაგალითად:

- შიში - ბევრ ბავშვს ეშინია გაამჟღავნოს ძალადობის ფაქტი, ვინაიდან ფიქრობს რომ არ დაუჯერებენ ან მასვე დაადანაშაულებენ. ზოგჯერ ოჯახის წევრებისათვის ცნობილია ამის შესახებ, მაგრამ არაფერს ამბობენ, რადგანაც ფიქრობენ მოძალადეს მეტი ზიანის მიყენება შეუძლია.
- სირცხვილი - ბავშვს შეიძლება ეშინოდეს, რომ თუ სხვები გაიგებენ ძალადობის შემთხვევის შესახებ, მას დაადანაშაულებენ ან გარიყავენ. მსგავსი რამ ხშირად ხდება ბავშვზე სექსუალური ძალადობის შემთხვევაში - ზოგჯერ საზოგადოება და საკუთარი ოჯახიც ადანაშაულებს ბავშვს და მას ოჯახის შერცხვენას აბრალებს.
- „ნორმალურია“ - ხანდახან ძალადობას უყურებენ როგორც ნორმალურ მოვლენას, მაგალითად, ისეთ შემთხვევებში, როდესაც მას იყენებენ დისციპლინის დამყარების მიზნით.
- უნდობლობა - ძალადობის შემთხვევების შესახებ არ ხდება გაცხადება, რადგან ბავშვები და უფროსები არ ენდობიან ბავშვთა დაცვაზე პასუხისმგებელ პირებს ან შეიძლება, იმ ადგილზე, სადაც ძალადობა მოხდა, არ იყოს პასუხისმგებელი პირი.

ბავშვზე ძალადობის საფრთხის არიდება

არსებობს ბავშვზე ძალადობის საფრთხის არიდების მნიშვნელოვანი წესები, რომლებსაც ხშირად უსაფრთხოების წესებს უწოდებენ. ამ წესების დაცვა დაგეხმარება, რომ საეჭვო სიტუაციაში სწორი გადაწყვეტილება მიიღო. ეს წესებია:

- ვინმესთან ერთად წასასვლელად, ყოველთვის ითხოვე ნებართვა მშობლებისაგან,

მასწავლებლისგან ან იმ ადამიანისაგან, ვინც შენზე ზრუნავს და შენს უსაფრთხოებაზე პასუხს აგებს;

- მოერიდე უცხო ქუჩებს, შენობებს, პარკებს და სხვა უცხო ადგილებს; უკითხავად არც მარტო და არც მეგობრებთან ერთად არსად წახვიდე;
- ტელეფონით ან ინტერნეტით გაცნობილ ადამიანთან შეხვედრაზე უარი თქვი. შენ მას ვერ ხედავ. მისთვის ადვილია, რომ სასურველ და საინტერესო ადამიანად, ბავშვადაც კი მოგაჩვენოს თავი;
- როდესაც სახლში მარტო ხარ, კარი მხოლოდ ოჯახის წევრებს გაუღე. სხვებისთვის კარის გაღება შეიძლება სახიფათო იყოს შენთვის და შენი ოჯახის წევრებისთვის.
- ყოველთვის გახსოვდეს შეხების წესი: შენი სხეულის იმ ნაწილებზე შეხება, რომლებსაც საცვალი ფარავს, შეუძლიათ მხოლოდ მშობელს ან ექიმს, სისუფთავის დაცვის ან მკურნალობის მიზნით.

საფრთხის აცილებაში დაგეხმარება სიტყვა “არა“, თუ მისი წარმოთქმა თავისუფლად და დამაჯერებლად შეგიძლია. მაგალითად,

- თუ უცნობი გთხოვს, წაყვე სასეირნოდ, უპასუხე: “არა“!
- თუ სკოლიდან ნასაყვანად უცნობმა მოგაკითხა, მშობლებს კი წინასწარ არ გაუფრთხილებიხარ, უპასუხე: “არა“!
- თუკი უცნობი უბრალოდ გთხოვს, რომ გაჰყვე და აჩვენო საჭირო ქუჩა ან დაეხმარო ჩანთის წაღებაში, მაინც უთხარი “არა“!

ზოგჯერ შეიძლება უფროსმა ადამიანმა ყურადღება არ მიაქციოს შენს “არას“ და დაჟინებით ეცადოს შენს დარწმუნებას. მაგალითად, ის გეუბნება: “მე შენ უკვე დიდი მეგონე, შენ კი თურმე მშობლებს უნდა დაეკითხო?!“ ასეთ ადამიანს მაშინვე უნდა გაერიდო. ხოლო სახლში მისვლისას აუცილებლად მოუყევი მომხდარის შესახებ მშობლებს, ოჯახის უფროს წევრებს.

უთხარი ვისაც ენდობი

გახსოვდეთ! ბავშვის უფლებაა, იზრდებოდეს და სწავლობდეს მეგობრულ გარემოში.

ბავშვზე ძალადობა დანაშაულია. ძალადობის საფრთხის შემთხვევაში მშობლები, მასწავლებლები, ახლობლები და მეგობრები ეხმარებიან ბავშვს.

- თუ ფიქრობ, რომ შენ ან შენს მეგობარს საფრთხე გემუქრებათ!
- თუ შენზე ძალადობენ: გჩაგრავენ, გცემენ, დაგცინიან, უხეშად გექცევიან!
- თუ მეგობარმა გაგიმხილა, რომ ძალადობასთან გამკლავებაში დახმარება სჭირდება!

იმოქმედე! დაარღვიე დუმილი!

ამის შესახებ მოუყევი შენთვის სანდო ადამიანს - მშობელს, მასწავლებელს, უფროს მეგობარს, დას ან ძმას.

ტელეფონის ნომრები, რომელთა ცოდნა გამოგადგება ძალადობისგან თავის დასაცავად:

112 - გადაუდებელი დახმარების ცენტრი

111 - ბავშვთა დახმარების ცხელი ხაზი

116 111 - ბავშვთა დახმარების ხაზი

რა უნდა გაკეთდეს ძალადობის აღსაკვეთად?

არსებობს სხვადასხვა საშუალება, რაც ბავშვების მიმართ ძალადობის შემთხვევების შემცირებაში გვეხმარება.

- სახლში ბავშვები ნაკლებად განიცდიან ძალადობას, თუკი უფროსებმა იციან, როგორ უნდა იყვნენ კარგი მშობლები, როგორ დაამყარონ მეგობრული ურთიერთობა თავიანთ ბავშვებთან და ძალადობის გარეშე ასწავლონ კარგი და უსაფრთხო ქცევა.
- სკოლაში ძალადობის შემცირება შესაძლებელია თანამშრომლებისა და მოსწავლეებისათვის კონკრეტული წესების შემოღებით. ეს უზრუნველყოფს, რომ ძალადობა და დისკრიმინაცია არასოდეს გახდეს ნებადართული.
- ისეთ საზოგადოებაში, სადაც უფროსები და ბავშვები ერთად მშვიდობიანად, კონფლიქტებისა და დისკრიმინაციის გარეშე ცხოვრობენ, ნაკლებად აქვს ადგილი ბავშვზე ძალადობის შემთხვევებს.
- ისეთ საზოგადოებაში, სადაც შეზღუდული შესაძლებლობების მქონე ბავშვებს აქვთ შესაძლებლობა იცხოვრონ ღირსეულად, არიან ინტეგრირებული საზოგადოებაში, სადაც მას აქვს საკუთარი აზრის გამოხატვის, განათლების და დასაქმების შესაძლებლობა, ნაკლებად აქვს ადგილი ბავშვზე ძალადობის შემთხვევებს.
- ისეთ საზოგადოებაში, სადაც გოგონებსა და ბიჭებს თანაბარი უფლებები აქვთ ოჯახსა და საზოგადოებაში, ნაკლებად აქვს ადგილი ბავშვზე ძალადობის შემთხვევებს.
- როდესაც ბავშვის მიმართ ძალადობის აღსაკვეთად რაიმე ზომებს მიმართავენ, გადანყვეტილების მიღებისას ითვალისწინებენ ამ ბავშვის ჭეშმარიტ ინტერესებს - ძალადობის შეწყვეტის, ან მისი შედეგების გამოსწორების მცდელობისას, ბავშვის მდგომარეობა უფრო არ უნდა დამძიმდეს.
- ისეთ საზოგადოებაში, სადაც ბავშვის მიმართ ოჯახში ძალადობა არ განიხილება ოჯახის „პირად“ საქმედ და გარეშე პირები არ თვლიან რომ „არ ჩაერიონ ამ საქმეში“, ნაკლებად აქვს ადგილი ბავშვზე ძალადობის შემთხვევებს. თითოეული ბავშვის პატივისცემის, ღირსების დაცვისა და ფიზიკური კეთილდღეობის უფლება არ წყდება მისი ოჯახის თუ სახლის კართან.

მომზადებულია საქართველოს საზოგადოებრივი ჯანდაცვის ფონდის მიერ
პროექტის: „გადავლახოთ ბარიერები- შეზღუდული შესაძლებლობის მქონე ბავშვები-
სა და ახალგაზრდების დაცვა ძალადობისგან და მათი სოციალური და პროფესიული
ინტეგრაციის ხელშეწყობა“, ფარგლებში.

პროექტი ხორციელდება
ბავშვის საერთაშორისო კათოლიკურ ბიუროს,
საქართველოს საზოგადოებრივი ჯანდაცვის ფონდის და კავშირი „რეა“-ს მიერ.

დაფინანსებულია
საფრანგეთის განვითარების სააგენტოს,
ლორდ მიშელ ჰელინგლის ფონდის მიერ

საკონტაქტო ინფორმაცია
საქართველოს საზოგადოებრივი ჯანდაცვის ფონდი
თბილისი, ედიშერ მალალაშვილის ქ. N4, ბინა N1
ტელ: +995 32 2421 422
www.phf.org.ge

საქართველოს
საზოგადოებრივი
ჯანდაცვის
ფონდი

